Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Doprinos akademika Mirka Pejanovića razvoju politologije (povodom 80. godišnjice života i 40 godina naučnoistraživačkog rada): Jubilej

Cvitković, Ivan

2025

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/handle/123456789/849

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/

DOI: 10.5644/PI2025.221.22

DOPRINOS AKADEMIKA MIRKA PEJANOVIĆA TEORIJSKOM ZASNIVANJU I EMPIRIJSKOM ISTRAŽIVANJU LOKALNE I REGIONALNE SAMOUPRAVE

Elmir Sadiković
redovni profesor
Univerzitet u Sarajevu – Fakultet političkih nauka
elmir.sadikovic@fpn.unsa.ba
ORCID: 0000-0001-7843-9388

Apstrakt: Akademik Mirko Pejanović svojim dugogodišnjim naučnoistraživačkim radom dao je značajan doprinos teorijskom zasnivanju i empirijskom istraživanju lokalne i regionalne samouprave. Njegov naučni opus obuhvata ustavnopravni okvir lokalne samouprave, razvoj participativne demokratije te procese regionalizacije i regionalnog razvoja Bosne i Hercegovine u širem kontekstu evropskih integracija. Posebna vrijednost naučnoistraživačkog rada akademika Mirka Pejanovića ogleda se u povezivanju teorijskih uvida, empirijskih istraživanja i normativnih preporuka, čime je ne samo oblikovao akademsko polje i obrazovao nove generacije istraživača već i ponudio praktične smjernice za institucionalne reforme i lokalne i regionalne samouprave na putu Bosne i Hercegovine prema punopravnom članstvu u Evropskoj uniji.

Ključne riječi: lokalna samouprava, regionalna samouprava, participativna demokratija, institucionalna reforma, Bosna i Hercegovina, evropske integracije

Uvod

U svom višedecenijskom naučnoistraživačkom radu akademik Mirko Pejanović dao je nemjerljiv doprinos teorijskom utemeljenju i empirijskom proučavanju lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini. Kao njegov asistent na

predmetima iz oblasti lokalne i regionalne samouprave na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, imao sam privilegiju da učim i neposredno učestvujem u njegovom nastavnom i naučnoistraživačkom radu, što je za mene predstavljalo dragocjeno iskustvo u akademskom i profesionalnom razvoju.

Uz proučavanje razvoja državnosti Bosne i Hercegovine tokom 20. i 21. stoljeća, te integracijskih procesa u Evropsku uniju u postdejtonskom periodu, akademik Mirko Pejanović je u svom naučnoistraživačkom radu posebnu pažnju posvetio lokalnoj i regionalnoj samoupravi, kao važnim subdisciplinama savremene politologije. Naučnoistraživački opus akademika Pejanovića u ovoj politološkoj oblasti obiman je i višestruko značajan. Njegova istraživanja izvodila su se u vremenu postsocijalističke tranzicije, obilježene oskudicom relevantne literature, nedostatkom istraživanja te ograničenim znanjima i idejama o razvoju lokalne i regionalne samouprave u novonastalom društveno-političkom kontekstu. Taj kontekst bio je određen složenim dejtonskim ustavnim uređenjem Bosne i Hercegovine, procesima političke i ekonomske tranzicije, izgradnje mira, institucionalne demokratizacije zemlje, kao i procesom integracije u Evropsku uniju. Posebna vrijednost istraživanja akademika Mirka Pejanovića ogleda se u originalnosti teorijskih postavki i njihovoj usklađenosti s demokratskim konceptom razvoja lokalne i regionalne samouprave u savremenim evropskim okvirima. Na taj način, akademik Mirko Pejanović je bosanskohercegovački političko-institucionalni i širi društveni kontekst postsocijalističke tranzicije i razvoja lokalne i regionalne samouprave povezao s evropskim integracijskim procesima. Kontinuiranim naučnoistraživačkim i nastavno-pedagoškim radom i javnim djelovanjem, akademik Mirko Pejanović je afirmisao lokalnu i regionalnu samoupravu u naučnom i javnopolitičkom diskursu, profilirajući ih kao važne pretpostavke demokratskog razvoja bosanskohercegovačkog društva i države u procesu konsolidacije demokratije i evropskih integracija. Kroz duboke analitičke uvide i izvedena empirijska istraživanja akademik Mirko Pejanović je ponudio brojna inovativna rješenja institucionalne reforme i razvoja lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini, s posebnim naglaskom na jačanje institucionalnih i demokratskih kapaciteta lokalnih zajednica.

Kao profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, na Odsjeku za politologiju, akademik Mirko Pejanović je afirmisao lokalnu i regionalnu samoupravu kroz posebne studijske programe i uveo ih u nastavne planove kao obavezne predmete. Na taj način postavio je naučne temelje za sistematsko proučavanje lokalne i regionalne samouprave ne samo na Fakultetu političkih nauka već i na drugim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini. Time je značajno doprinio obrazovanju brojnih generacija studenata i mladih istraživača, koji su u njegovim radovima nalazili teorijski okvir, metodološke smjernice i inspiraciju za vlastiti naučnoistraživački rad.

Bogati naučni opus akademika Mirka Pejanovića imao je nemjerljiv uticaj ne samo na obrazovanje i akademsko profiliranje generacija studenata političkih nauka već

i na praksu organizacije i funkcioniranja institucija lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Značaj naučnih dostignuća akademika Mirka Pejanovića nadilazi granice čisto teorijskih rasprava i nalazi svoju primjenu u konkretnom funkcionisanju i razvoju institucija lokalne i regionalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Pejanovićeve naučne spoznaje i ideje ne iscrpljuju se u okviru teorijskog diskursa, već su kroz praktičnu primjenu poslužile kao važan referentni okvir za oblikovanje različitih normativnih rješenja u procesima reforme i razvoja lokalne i regionalne samouprave. Na osnovu njegovih naučnih doprinosa izvedene su značajne zakonske i institucionalne reforme, posebno u okviru sistema lokalne samouprave Federacije Bosne i Hercegovine. Posebno treba istaknuti njegovu ulogu kao člana ekspertskog tima koji je pripremio prijedlog Zakona o principima lokalne i regionalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (*Službene novine FBiH*, br. 49/06). Ovim zakonom u pravni sistem Federacije BiH inkorporirani su temeljni principi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, čime je osigurano usklađivanje domaćeg zakonodavstva u ovom bh. entitetu sa standardima Vijeća Evrope u ovoj oblasti. Jedan od posebno značajnih doprinosa akademika Mirka Pejanovića koji vrijedi istaći ogleda se u procesu institucionalne demokratizacije lokalne samouprave kroz uvođenje neposrednih izbora općinskih načelnika i gradonačelnika u Bosni i Hercegovini 2004. godine. Ova izborna reforma, kojoj je njegova ekspertiza dala snažan doprinos, predstavlja ključni iskorak u jačanju političke participacije građana, povećanju transparentnosti vlasti i konsolidaciji demokratskih procesa na nivou jedinica lokalne samouprave. Time je naučnoistraživački rad akademika Pejanovića doprinio ne samo teorijskom zasnivanju demokratskog koncepta lokalne i regionalne samouprave već i njihovom institucionalnom oblikovanju i razvoju.

Iako bi bilo pretenciozno nastojati obuhvatiti sve dimenzije naučnih spoznaja i istraživačkih doprinosa akademika Mirka Pejanovića u ovoj oblasti, moguće je, na osnovu njegovih najznačajnijih radova, identificirati ključne aspekte teorijskog zasnivanja i empirijskog istraživanja lokalne i regionalne samouprave. Njegov istraživački opus u ovoj oblasti može se, u najširem smislu, grupirati u tri temeljna područja:

1. *Ustavnopravni i zakonski koncept, te reforma lokalne samouprave* – kroz analizu normativnih osnova, institucionalnih modela i funkcionisanja lokalnih vlasti u složenom ustavnopolitičkom okviru Bosne i Hercegovine;
2. *Participacija građana u odlučivanju o javnim poslovima* – s posebnim naglaskom na demokratske mehanizme uključivanja građana u procese kreiranja politika i donošenja odluka;
3. *Regionalizacija i regionalni razvoj Bosne i Hercegovine u kontekstu evropskih integracija* – pri čemu razmatra mogućnosti stvaranja funkcionalnih i održivih regija u Bosni i Hercegovini kao preduslova za ravnomjerniji društveno-ekonomski razvoj i uspješnije uključivanje u evropske integracijske procese.

Doprinos teorijskom zasnivanju i empirijskom istraživanju lokalne samouprave

Značajan doprinos proučavanju ustavnopravnog koncepta lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini predstavlja studija *Opštine/općine u Bosni i Hercegovini – demografske, ekonomske, socijalne i političke činjenice* (2006), koja pruža sveobuhvatan i sistematizovan pregled ključnih saznanja o razvoju jedinica lokalne samouprave u prvoj deceniji postdejtonskog perioda. U ovoj studiji naglašava se međuzavisnost demografskih kretanja, ekonomskih trendova i političkih procesa, pri čemu se pokazuje da lokalni nivo vlasti nije samo administrativna jedinica već dinamičan prostor u kojem se najneposrednije reflektiraju širi društveni procesi demokratske tranzicije i postkonfliktnog oporavka bosanskohercegovačkog društva. Posebna vrijednost ove studije ogleda se u isticanju činjenice da upravo opštine, zahvaljujući svojim institucionalnim kapacitetima i neposrednom kontaktu s građanima, predstavljaju ključne aktere u procesu demokratizacije, jačanja socijalne kohezije i stabilizacije bosanskohercegovačkog društva nakon završetka rata. (Pejanović et al., 2006)

Drugo značajno naučno koje vrijedi izdvojiti djelo jeste knjiga *Lokalna i regionalna samouprava u Bosni i Hercegovini* (2010/2012), u kojoj se analitički razmatra normativni, institucionalni i praktični okvir funkcioniranja lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskom periodu (Pejanović / Sadiković, 2010). Poseban naglasak u knjizi stavljen je na proces usklađivanja sistema lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini s evropskim standardima, posebno s odredbama Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, jednog od temeljnih dokumenata Vijeća Evrope u oblasti decentralizacije i demokratizacije lokalne vlasti. Knjiga ne samo da pruža pregled zakonodavnih rješenja i organizacionih modela lokalne samouprave već i kritički razmatra stepen njihove implementacije u praksi, ukazujući na duboko ukorijenjene izazove poput političke fragmentacije, administrativne složenosti i ograničenih institucionalnih i fiskalnih kapaciteta lokalnih zajednica. Na taj način, ovo djelo predstavlja vrijedan teorijski i empirijski doprinos razumijevanju uloge lokalne i regionalne samouprave u širem kontekstu transformacije bosanskohercegovačkog društva i njegovog evropskog puta. Po svom sadržaju, knjiga pruža sveobuhvatan uvid u teorijske i praktične aspekte razvoja lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskom periodu te je, s pravom, uvrštena u obaveznu literaturu brojnih studijskih programa koji se bave ovom politološkom oblašću.

Posebno mjesto u istraživačkom radu akademika Pejanovića, kada je riječ o proučavanju ustavnog koncepta i reforme lokalne samouprave, zauzima analiza položaja i institucionalnog ustrojstva gradova. U tom kontekstu, Grad Sarajevo je često bio predmet njegovog istraživanja. Razlog za to proizlazi iz specifične političko-administrativne strukture i ustavne pozicije glavnog grada Bosne i Hercegovine, ali i iz njegovog izuzetnog historijskog značaja. Sarajevo se u studijama

i analizama akademika Mirka Pejanovića profilira kao primjer složenih i nerijetko kontradiktornih odnosa između lokalne samouprave i viših nivoa vlasti, što dodatno oslikava izazove funkcioniranja, reforme i razvoja sistema lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Akademik Mirko Pejanović u svojim radovima naročitu pažnju posvećuje historijskom kontekstu uspostavljanja postojećeg modela organizacije Grada Sarajeva. Analizom ustavnopravnih dokumenata, zakonskog okvira i političkih praksi on pokazuje na koji je način specifična podjela nadležnosti između općinskih, gradskih i kantonalnih organa oblikovala institucionalni identitet Sarajeva. Time se Sarajevo ne razmatra isključivo kao urbani i administrativni centar, nego i kao političko polje u kojem se ogledaju širi problemi konsolidacije demokratskih institucija u Bosni i Hercegovini. U komparativnim analizama modela organizacije glavnih gradova zemalja jugoistočne Evrope akademik Pejanović kritički elaborira položaj Grada Sarajeva i istražuje mogućnosti primjene različitih modela optimalne organizacije Grada Sarajeva kao jedinice lokalne samouprave. Pri tome uočava da rješenja u razvijenim evropskim državama nude korisne smjernice za redefiniranje nadležnosti i teritorijalnog obuhvata Grada Sarajeva. Njegovi zaključci posebno naglašavaju potrebu uspostave funkcionalnog i demokratskog modela organizacije gradske samouprave koja bi mogla osigurati efikasno i transparentno obavljanje javnih poslova (Pejanović, 2022). Takva istraživačka orijentacija čini doprinos akademika Mirka Pejanovića posebno značajnim u polju ustavnopravne teorije i prakse lokalne samouprave, jer nudi ne samo deskriptivnu analizu već i normativne prijedloge usmjerene ka poboljšanju institucionalne arhitekture i ustavnopravne pozicije glavnog grada Bosne i Hercegovine.

Teorijsko zasnivanje i empirijsko istraživanje političke participacije građana u jedinicama lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini

Posebnu pažnju u svom naučnoistraživačkom radu akademik Pejanović je posvetio razvoju participativne demokratije u lokalnim zajednicama. Među brojnim njegovim studijama posebno značajna je studija *Participacija građana/građanki u odlučivanju o javnim poslovima u jedinicama lokalne samouprave u BiH* (2022) koja predstavlja jedan od pionirskih pokušaja sistematskog povezivanja teorijskih analiza demokratske participacije s empirijskim istraživanjima u bosanskohercegovačkom kontekstu (Sadiković / Pejanović, 2022). U ovoj originalnoj istraživačkoj studiji analiziraju se postojeći statutarni i zakonski oblici građanske participacije, kao što su mjesne zajednice, referendumi, javne rasprave, građanske inicijative i drugi oblici učešća građana u kreiranju javnih politika na lokalnom nivou. Na osnovu teorijske analize i izvedenog empirijskog istraživanja, identificirane su slabosti i ograničenja postojećih oblika participacije, od njihove nedovoljne institucionalne utemeljenosti, preko niske razine građanske informiranosti i angažiranosti, pa sve do političke instrumentalizacije i nedostatka stvarne moći odlučivanja. Polazeći od

navedenih spoznaja, u okviru ove studije predloženi su inovativni modeli građanske participacije, zasnovani na uspješnim praksama razvijenih demokratskih država, ali istovremeno prilagođeni specifičnom društveno-političkom kontekstu Bosne i Hercegovine. Prijedlozi obuhvataju jačanje institucionalnih kapaciteta lokalne samouprave, normativno preciznije reguliranje oblika građanskog učešća, kao i razvijanje novih modela deliberativne demokratije koji bi omogućili neposrednije i efikasnije uključivanje građana u procese donošenja odluka. Na taj način, ova studija predstavlja dragocjen doprinos teoriji i praksi lokalne demokratije u Bosni i Hercegovini, jer ne samo da ukazuje na manjkavosti postojećeg sistema već i nudi konstruktivne smjernice za njegovo unapređenje u pravcu stvaranja participativnijeg i transparentnijeg modela lokalne vlasti. Ova i druge studije omogućavaju šire razumijevanje unutrašnjih izazova demokratizacije u Bosni i Hercegovini. U tom smislu, analize akademika Mirka Pejanovića značajno doprinose akademskoj i stručnoj raspravi o ključnom pitanju: u kojoj mjeri Bosna i Hercegovina može slijediti evropske standarde dobrog upravljanja, decentralizacije i građanske participacije? Njegovi naučni radovi ukazuju na to da je usklađivanje s evropskim modelima moguće samo kroz istovremeno jačanje pravnog okvira, institucionalne izgradnje i razvoja demokratske političke kulture. Time Pejanovićev opus ne samo da doprinosi razumijevanju lokalnih specifičnosti nego i otvara prostor za formuliranje normativnih prijedloga usmjerenih na dugoročno uspostavljanje održivih demokratskih praksi političke participacije u jedinicama lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini.

Doprinos teorijskom zasnivanju i empirijskom istraživanju regionalne samouprave

Značajan doprinos akademika Mirka Pejanovića ogleda se u teorijskom zasnivanju i afirmaciji koncepta regionalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Proces regionalizacije i regionalnog razvoja proučava u širem kontekstu historijskog procesa integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju, pri čemu regionalni razvoj ne posmatra isključivo kao ekonomsko razvojno pitanje, već i kao politički, institucionalni i društveni izazov. U svojim radovima fokusira se na teorijske osnove regionalnog razvoja, razvojne probleme i izazove s kojima se suočava Bosna i Hercegovina, te na nužnost usklađivanja domaće razvojne politike i strategije s normativnim i institucionalnim okvirom Evropske unije. Posebno naglašava da proces regionalizacije predstavlja ključni instrument za prevazilaženje unutrašnjih ekonomskih i političkih disparitetа, te da je bez jasne politike regionalnog razvoja otežano dugoročno održivo uključivanje Bosne i Hercegovine u evropske integracijske tokove. U tom smislu posebno se izdvajaju tri studije, od kojih je prva, pod naslovom *Euroregije i Bosna i Hercegovina* (2006/2009), od fundamentalnog značaja za razumijevanje veze između regionalnog razvoja i evropskih integracija

(Osmanković / Pejanović, 2009). U ovoj studiji detaljno se elaboriraju teorije regionalnog ekonomskog razvoja, politika i institucionalni temelji regionalnog razvoja, kao i ideje regionalizacije u Bosni i Hercegovini. Poseban akcenat stavljen je na mogućnosti implementacije koncepta euroregija, kroz koje se lokalne i regionalne zajednice Bosne i Hercegovine mogu povezati sa susjednim regijama unutar šireg evropskog prostora. Na taj način akademik Mirko Pejanović u svojim istraživanjima ne samo da pruža teorijski okvir za razumijevanje regionalnog razvoja već ukazuje i na konkretne instrumente koji Bosni i Hercegovini mogu omogućiti da razvija vlastiti model regionalizacije usklađen s politikom regionalnog razvoja Evropske unije. Druga iznimno značajna studija nosi naslov *Statistička (NUTS) regionalizacija Bosne i Hercegovine* (Osmanković et al., 2009). Posebna važnost ovog istraživanja ogleda se u činjenici da sve zemlje kandidatkinje za punopravno članstvo u Evropskoj uniji imaju obavezu uspostavljanja statističkih regija prema klasifikaciji NUTS (*Nomenclature of Units for Territorial Statistics*), što predstavlja osnovni preduslov za pristup fondovima regionalnog razvoja Evropske unije. Ova studija, pored svoje teorijske dimenzije u kojoj se raspravlja o konceptualnim osnovama statističke regionalizacije i njenom značaju za proces evropskih integracija, posjeduje i izuzetnu praktičnu vrijednost. Naime, ona pruža konkretne smjernice institucijama vlasti u Bosni i Hercegovini o mogućim modelima uspostavljanja statističkih regija, pri čemu se naglašava potreba za institucionalnom koordinacijom, pravnom usklađenošću i strateškim planiranjem. Na taj način ova studija ne samo da doprinosi akademskom razumijevanju fenomena i izazova regionalizacije nego ima i neposredan normativnopolitički značaj, jer nudi funkcionalne prijedloge koji Bosnu i Hercegovinu približavaju evropskim standardima regionalnog razvoja. Treća značajna studija koju vrijedi izdvojiti jeste: *Sarajevo grad i regija u vremenu i prostoru* (Pejanović et al., 2019). U ovoj studiji se elaborira historijski razvoj lokalne samouprave u Gradu Sarajevu, pri čemu se posebna pažnja posvećuje transformacijama institucionalnih modela upravljanja od austrougarskog perioda, preko jugoslavenskog sistema, pa sve do savremenih postdejtonskih rješenja. Organizacija lokalne samouprave u Sarajevu komparativno se proučava u odnosu na poziciju i funkcije drugih glavnih gradova srednje i jugoistočne Evrope, što omogućava sagledavanje specifičnosti, ali i sličnosti u širem regionalnom kontekstu. S ekonomskog aspekta, studija multidisciplinarnim pristupom analizira razvojne trendove, strukturalne promjene i kapacitete Grada Sarajeva kao potencijalnog nosioca regionalnog razvoja šireg prostora. Na taj način se Sarajevo ne posmatra isključivo kao politički i administrativni centar, nego i kao urbano-regionalni prostor čiji ekonomski, društveni i kulturni potencijali mogu imati značajne učinke na razvoj Bosne i Hercegovine u cjelini.

Zaključak

Akademik Mirko Pejanović svojim višedecenijskim naučnoistraživačkim radom dao je izuzetan doprinos teorijskom zasnivanju i empirijskom istraživanju lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini. Njegov naučni opus uspješno integrira teorijsku analizu, normativne propise i empirijska istraživanja, stvarajući jedinstven okvir za razumijevanje složenih političko-administrativnih odnosa i političkorazvojnih procesa u širem evropskom kontekstu. S pravom se može reći da je akademik Pejanović bio pionir u teorijskom zasnivanju i empirijskom istraživanju lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskom političkom razvoju Bosne i Hercegovine. Njegovi objavljeni radovi, naučne studije i knjige predstavljaju polaznu osnovu i nezaobilaznu referentnu literaturu za autore koji su ovu oblast stavili u središte svojih istraživačkih interesa.

Poseban značaj naučnoistraživačkog rada akademika Mirka Pejanovića ogleda se u nekoliko ključnih dimenzija. Njegove detaljne analize ustavnopravnog i zakonskog uređenja lokalne samouprave omogućile su sistematsko sagledavanje pravnih, administrativnih i političkih izazova reforme lokalne i regionalne samouprave u Bosni i Hercegovini u historijskom procesu integracije u Evropsku uniju. Kroz proučavanje participativne demokratije, akademik Mirko Pejanović je razvio metodološki pristup koji povezuje teorijska polazišta s praktičnim mehanizmima neposrednog uključivanja građana u procese odlučivanja o javnim poslovima u jedinicama lokalne samouprave. Njegova teorijska i empirijska istraživanja regionalizacije i regionalnog razvoja doprinijela su razumijevanju procesa oblikovanja politike i strategije regionalnog razvoja Bosne i Hercegovine u integracijskom procesu u Evropsku uniju. Izvedena istraživanja su imala neposredan utjecaj na institucionalnu praksu i reforme sistema lokalne i regionalne samouprave u procesu postsocijalističke tranzicije i integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.

Akademik Mirko Pejanović je kroz višedecenijski nastavno-pedagoški rad i kreiranje inovativnih studijskih programa oblikovao temelje akademske subdiscipline lokalne i regionalne samouprave na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu i drugim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini.

U cjelini, naučni opus i doprinos akademika Mirka Pejanovića predstavlja ključni resurs za razumijevanje i razvoj lokalne i regionalne samouprave u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini. Njegov rad ne samo da obogaćuje teorijsku i empirijsku literaturu već doprinosi izgradnji demokratskih institucija, jačanju participacije građana i afirmaciji principa dobrog upravljanja. Njegova istraživanja ističu se kao nezaobilazna referentna tačka za buduće akademske radove, razvojne strategije i praktične politike, potvrđujući značaj lokalne i regionalne samouprave kao temelja demokratskog, ekonomskog, socijalnog i političkog razvoja Bosne i Hercegovine u širem evropskom kontekstu.

Literatura

Osmanković, Jasmina; Pejanović, Mirko (2009) *Euroregije i Bosna i Hercegovina*, 2. dop. izd., Fakultet političkih nauka, Sarajevo.

Osmanković, Jasmina; Somun-Kapetanović, Rabija; Domazet, Anto; Resić, Emina; Halilbašić, Muamer; Pejanović, Mirko (2009) *Statistička (NUTS) regionalizacija Bosne i Hercegovine*, Ekonomski institut – Odbor za ekonomske nauke ANUBiH, Sarajevo.

Pejanović, Mirko (2000) Ustavno-pravni i politološki aspekti razvoja lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini, *Pravna misao*, god. 31, tematski broj, 5-12.

Pejanović, Mirko (2003) Položaj i ustrojstvo gradova u Federaciji BiH sa posebnim osvrtom na razvoj lokalne samouprave u gradu Mostaru, u: Pejanović, Mirko; Turčilo, Lejla (ur.) *Okrugli sto Položaj i ustrojstvo gradova u Federaciji BiH sa posebnim osvrtom na razvoj lokalne samouprave u gradu Mostaru (zbornik saopštenja i diskusija) Mostar, 24 maj 2003*, Fakultet političkih nauka, Sarajevo: 23-33.

Pejanović, Mirko (2004) Reforma lokalne samouprave u procesu integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju, *Pravna misao*, god. 35, br. 11–12, 13-22.

Pejanović, Mirko (2005) Izborna volja građana kao osnova društvene moći i odgovornosti opštinskog načelnika, *Pravna misao*, god. 36, br. 2–3, 25-33.

Pejanović, Mirko (2008) Istorijsko oblikovanje regija i mogućnost uspostavljanja regionalne strukture BiH u postdejtonskom periodu, u: Osmanković, Jasmina; Pejanović, Mirko; Tihi, Boris (ur.) *Euroregije i jugoistočna Evropa*, Fakultet političkih nauka – Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine – Ekonomski institut, Sarajevo, 45-67.

Pejanović, Mirko (2013) Ustavno-zakonska uloga lokalnih vlasti u ekonomskom i infrastrukturnom razvoju opština i gradova u Bosni i Hercegovini, *Pregled*, god. LIV, br. 3, 135-160.

Pejanović, Mirko (2014) Društveno-istorijski razvoj lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću, *Pregled*, god. LV, br. 3, 27-70.

Pejanović, Mirko (2016) Grad Sarajevo u međugradskoj saradnji glavnih gradova zemalja jugoistočne i centralne Evrope, u: Osmanković, Jasmina; Pejanović, Mirko; Tihi, Boris (ur.) *Međunarodna naučna konferencija Mjesto i uloga glavnih gradova SEE (Jugoistočne Evrope) u razvoju međuregionalne i međudržavne suradnje u okviru Dunavske i Jadransko-jonske evropske makroregije, Sarajevo 19. septembra/rujna 2015. godine, Zbornik radova*, Posebna izdanja CLXIV, Odjeljenje društvenih nauka 6, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 58-68.

Pejanović, Mirko (2017) Promjena etničke strukture opština u Bosni i Hercegovini prema popisu stanovništva 2013. godine, u: Cvitković, Ivan (ur.) *Demografske i etničke promjene u BiH*, Posebna izdanja CLXXI, Odjeljenje društvenih nauka 9, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 70-92.

Pejanović, Mirko (2022) Ustavno-pravni položaj Grada Sarajeva u postdejtonskom periodu sa uklonom na mogućnost reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije, u: Pejanović, Mirko (ur.) *Međunarodna naučna konferencija Političko-pravni i zakonski položaj Grada Sarajeva u sistemu lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini: mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije. Sarajevo, 30. novembra 2022. godine. Zbornik radova*, Posebna izdanja CCIV, Odjeljenje društvenih nauka,

Centar za istraživanje razvoja lokalne i regionalne samouprave 1, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 27-39.

Pejanović, Mirko (2023) Mogućnosti promjene institucionalnog i ustavno-zakonskog položaja grada Sarajeva u procesu evropskih integracija, *Forum Bosnae*, br. 101, 549-566.

Pejanović, Mirko, Zlokapa, Zdravko; Zolić, Hasan; Arnautović, Suad (2006) *Opštine/Općine u Bosni i Hercegovini: demografske, socijalne, ekonomske i političke činjenice: istraživačka studija Centra za razvoj lokalne i regionalne samouprave Fakulteta političkih nauka u Sarajevu*, Promocult – Fakultet političkih nauka, Centar za razvoj lokalne i regionalne samouprave, Sarajevo.

Pejanović, Mirko; Domazet, Anto (ur.) (2024) *Lokalni ekonomski razvoj općina Kantona Sarajevo: Vođstvo za transformacijski razvoj u novom normalnom: studija*, Posebna izdanja CCXII, Centar za istraživanje razvoja lokalne i regionalne samouprave 3, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo.

Pejanović, Mirko; Domazet, Anto; Osmanković, Jasmina; Sadiković, Elmir (2019) *Sarajevo grad i regija u vremenu i prostoru: studija*, Posebna izdanja CLXXVIII, Odjeljenje društvenih nauka 10, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo.

Pejanović, Mirko; Sadiković, Elmir (2010) *Lokalna i regionalna samouprava u Bosni i Hercegovini*, Šahinpašić, Sarajevo – Zagreb.

Sadiković, Elmir; Pejanović Mirko (ur.) (2022) *Participacija građana/građanki u odlučivanju o javnim poslovima u jedinicama lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini*, Posebna izdanja CCV, Odjeljenje društvenih nauka, Centar za istraživanje razvoja lokalne i regionalne samouprave 2, ANUBiH, Sarajevo.

Todorovski, Ilija; Matei, Lucica; Cernicova, Mariana; Lilić, Stevan; Ploštajner, Zlata; Pejanović, Mirko; Ananieva, Nora; Teller, Nora; Augustinović-Pavičić, Greta; Kličković, Nataša (2002) *Executive and legislature at local level: structure and interrelation in countries of South-East Europe*, Friedrich Ebert Stiftung, Zagreb.

Zakon o principima lokalne i regionalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, *Službene novine FBiH*, br. 49/06.

CONTRIBUTION OF ACADEMICIAN MIRKO PEJANOVIĆ TO THE THEORETICAL FOUNDATION AND EMPIRICAL RESEARCH OF LOCAL AND REGIONAL SELF-GOVERNMENT

Elmir Sadiković
Full Professor
University of Sarajevo – Faculty of Political Sciences
elmir.sadikovic@fpn.unsa.ba
ORCID: 0000-0001-7843-9388

Abstract: Academician Mirko Pejanović, through his longstanding scholarly and research work, has made a profound contribution to the theoretical foundations and empirical study of local and regional self-government. His academic oeuvre encompasses the constitutional framework of local self-government, the advancement of participatory democracy, and the processes of regionalization and regional development in Bosnia and Herzegovina within the broader context of European integration. The distinctive merit of Pejanović's work lies in his synthesis of theoretical insights, empirical research, and normative recommendations, through which he has not only shaped the academic field and educated new generations of researchers, but has also provided practical guidance for institutional reform and for strengthening local and regional self-government on Bosnia and Herzegovina's path toward full European Union membership.

Keywords: local self-government, regional self-government, participatory democracy, institutional reform, Bosnia and Herzegovina, European integration